

Plenum

Torsdag 8.9.2022 kl. 15.59—19.57

6. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av ungdomslagen Regeringens proposition RP 107/2022 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Juho Eerola: Ärende 6 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till kulturutskottet.

För remissdebatten reserveras i detta skede högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet. — Vi inleder debatten. Minister Honkonen, varsågod.

Debatt

18.29 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Nuorisolain avulla edistetään nuorten kasvu- ja elinoloja sekä tuetaan nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Laissa säädetään myös valtakunnallisesta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta.

Nuorisolaki määrittelee muun ohella valtion ja kuntien vastuut liittyen nuorisotyöhön ja nuorisopolitiikkaan. Lisäksi laki sisältää säännökset sille, millä edellytyksillä valtio tukee nuorisotyön ja nuorisotoiminnan eri muotoja, kuten valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen toimintaa, nuorisokeskuksia, nuorten työpajoja ja etsivää nuorisotyötä sekä nuorisoalan valtakunnallisten osaamiskeskusten toimintaa.

Nuorisolakia uudistettiin kokonaisuudessaan noin viisi vuotta sitten, ja nykyinen laki tuli voimaan 1.1.2017. Laki on osoittautunut kokonaisuutena katsoen selkeäksi ja käytännössä toimivaksi, lukuun ottamatta eräitä yhteisöjen valtionapukelpoisuutta ja avustusprosesseja koskevia säännöksiä, joita on tarpeen tarkistaa. Nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä on siis kyse lain eräiden kohtien tarkistamisesta ja täydentämisestä, ei sen kokonaisuudistamisesta.

Hallitusohjelmassakin mainitut tarkistamistarpeet liittyvät lain säännöksiin, jotka koskevat valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten valtionapukelpoiseksi hyväksymistä ja vuosiavustusprosessia. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi uutena asiana säännökset harrastamisen Suomen mallista ja sen perusteella myönnettävistä valtionavustuksista.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nuorisolakia tarkentamalla valtakunnallisen nuorisoalan järjestön, valtakunnallisen nuorisoalan osaamiskeskuksen sekä nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymistä sekä valtionavustuksen määräytymisen edellytyksiä koskevia säännöksiä.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi harrastamisen Suomen mallin mukaisen nuorten harrastustoiminnan tarkoituksesta sekä kunnan tehtävistä sen järjestäessä kyseistä harrastustoimintaa.

Punkt i protokollet PR 87/2022 rd

mintaa. Lisäksi säädettäisiin edellytyksistä, jotka otetaan huomioon nuorten harrastustoimintaan myönnettävän valtionavustuksen määrää harkittaessa. Esitettyjen muutosten tavoitteena on lisätä valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen ja valtionavustusten myöntämiseen liittyvän menettelyn sujuvuutta ja läpinäkyvyyttä. Lisäksi tavoitteena on vakiinnuttaa harrastamisen Suomen mallin mukainen nuorten harrastustoiminta pysyväksi toimintamalliksi kunnissa, ja tätä kautta edistää perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten mahdollisuutta mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen.

Hallituksen esitystä on valmisteltu perusteellisesti ja nuorisotyön kenttää osallistaen. Syksyllä 2020 on järjestetty kaksi keskustelu- ja informaatiotilaisuutta, joissa valtakunnallisilla nuorisoalan järjestöillä sekä valtion nuorisoneuvostolla sekä arviointi- ja avustustoimikunnalla oli mahdollisuus esittää näkemyksiään nuorisolain mukaiseen valtionavustusprosessiin liittyvistä muutostarpeista. Vuoden 2021 kesällä nuorisokeskusten edustajille järjestettiin asiasta vastaava tilaisuus. Laaja lausuntokierros lakiluonnoksesta toteutettiin kuluvan vuoden kevään aikana.

Arvoisa herra puhemies! Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Kinnunen.

18.32 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Honkoselle lakimuutoksen selkeästä esittelystä. Olemme tekemässä merkittävää nuorisolain uudistusta. Siihen sisältyvä harrastamisen Suomen malli takaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä.

Tämä hieno uudistus on ollut keskustan pitkäaikainen tavoite. Tahtomme on, että kaikki löytäisivät itselleen mielekkään ja samalla maksuttoman harrastuksen perheen varallisuudesta ja taustasta riippumatta, oli sitten kyse musiikista, käsitöistä, taiteen tekemisestä, luontoretkeilystä, liikunnasta tai ruoanlaitosta.

Kotikuntani Reisjärvi on osallistunut uudistuksen pilottiin. Kokemukset ovat olleet erittäin myönteisiä.

Kyse on syvimiltään tasa-arvosta, oikeudenmukaisuudesta sekä ennen kaikkea lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Hyvä harrastus tuo lasten ja nuorten elämään hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Hyvä harrastus vähentää pahoinvointia ja osaltaan myös yksinäisyyttä ja mielenterveyden vaikeuksia. Lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmat ja yksinäisyyden kokemukset ovat lisääntyneet. Ongelmien selättämiseksi tarvitaan toki niin matalan kynnyksen keskusteluapua ja lyhytaikaista ratkaisukeskeistä terapiaa kuin myös pitempää terapiaa. Tässä lakimuutoksessa lähdemme kuitenkin liikkeelle hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämisestä, jolloin vaikeuksia on ratkottavana vähemmän. Hyvä harrastus on yksi ratkaisu hyvinvoinnin edistämiseen. Tässä myös liikunnan merkitys on keskeinen.

Suomalaiset lapset liikkuvat aivan liian vähän. Vuonna 2018 tehdyn valtakunnallisen LIITU-tutkimuksen mukaan vain kolmasosa lapsista saavuttaa liikuntasuosituksen. Yli 95 prosenttia ylittää ruutuajan suositukset. Erityistä huolta herättää LIITU-tutkimuksessa se, että lapset ja nuoret löytävät liikunnasta aiempaa selvästi vähemmän merkityksellisiä asioita. Ei ole siis motivaatiota, ja ilman motivaatiota ei tapahdu mitään. Seuraukset näemme. Ylipaino ja terveystilaisuudet lisääntyvät, koulumenestys heikentyy. Vakavinta tietysti on, että ilman hyvää kuntopohjaa myös aikuisiällä terveys on heikompi. Liikkumattomuuden hinta on miljardeja euroja. Omaehtoisen liikkumisen kulttuuri on dramaattisesti laskenut. Väsyneet vanhemmat kускаavat lapsiaan pitkin iltaa harrastuksiin.

Punkt i protokollet PR 87/2022 rd

Palautetaan liikkumisen ilo keskiöön, tuodaan liikunta lasten luo, koulupäivän yhteyteen, helposti saataville, mielekkääksi ja luontevaksi osaksi arkea, unohtamatta myöskään muita hyviä harrastuksia. Harrastamisen Suomen malli on askel kohti lapsiystävällisempää Suomea. Tämä on hyvää politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Muutakin tärkeää tässä hallituksen esityksessä on. Pyrkimys on tarkentaa ja selkeyttää valtionapukelpoisuuden kriteerejä valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten sekä nuorisokeskusten osalta. Uudet kriteerit koskevat muun muassa hyvää taloudenpitoa, ajankohtaisuutta ja merkitystä sekä vaikuttavuutta. Nämä ovat hyviä ja tuettavia tavoitteita. Toivon, että eduskunta käsittelee tämän lain ripeästi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Kivelä.

18.37 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Haluan aloittaa sillä, että nämä nuorisojärjestöjen ja nuorisoalan osaamiskeskusten valtionavustuksiin kaavaillut muutokset ovat mielestäni pääosin kannatettavia. On tärkeää, että valtionavun kriteerit ovat sujuvat ja selkeät ja läpinäkyvät ja kannustavat pitkäjänteiseen toiminnan kehittämiseen. Sanon tämän myös omalla kokemuksellani, sillä olen ollut nuorisojärjestössä töissä ja hakenut näitä avustuksia. Pidän hyvänä uudistuksena myös sitä, että valtionavustuksen voisi jatkossa perua nykyistä helpommin, mikäli avustusta saava järjestö ei täytä näitä kriteereitä. On todella hyvä, että valtionavustus voidaan perua, jos järjestö ei esimerkiksi kunnioita kaikkien lasten ja nuorten ihmisoikeuksia. Myös lausuntokierroksella tätä valtionavustuksen perumisen kriteerien muuttamista kannatettiin laajasti sillä edellytyksellä, että valtionapukelpoisuutta olisi mahdollista hakea uudestaan kriteerien täytyessä. Tämäkin on kannatettavaa, kuten myös se, että uusien toimijoiden pääsy valtionavun piiriin pidetään mahdollisimman avoimena.

Lausunnoissa on kuitenkin noussut huolta esimerkiksi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja pitkäjänteisten tavoitteiden mukana pitämisestä näissä kriteereissä sekä maakuntien määrän nostamisesta erityisesti kielellisten ja kulttuuristen ryhmien, kuten esimerkiksi ruotsinkielisten ja saamelaiden, näkökulmasta. Toivon, että valiokunnassa näitä katsotaan tarkkaan.

No, sitten tämä toinen osa tosiaan käsittelee harrastamisen Suomen mallin mukaisen nuorten harrastustoiminnan vakiinnuttamista pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Itsekin asun kunnassa, Helsingissä, jossa tämä on ollut jo käytössä, ja oman lapseni kautta olen siihen saanut tutustua. Ajattelen, että tämä on erinomainen tavoite, sillä tietenkin on niin, että kaikilla lapsilla ja nuorilla tulee olla mahdollisuus harrastaa. Myös me ollaan vasemmistossa jo pitkään oltu siitä huolissamme, että harrastusmahdollisuudet ovat rajattuja sen mukaan, minkälaisia tuloja perheellä on, harrastuskustannukset ovat nousseet ja kaikilla perheillä ei yksinkertaisesti ole varaa maksaa näitä maksuja. Tämän takia on tärkeää, että tässä varmistetaan juuri köyhimpien perheiden lasten pääsy tämän Suomen mallin piiriin.

Ajattelen, että myös alueellista tasa-arvoa on seurattava, koska haja-asutuilla alueilla nuorten ja lasten mahdollisuudet harrastaa voivat olla heikommat, ja esimerkiksi koulu- kyytien reittiä tai aikataulutusta pitäisi pystyä muokkaamaan, [Puhemies koputtaa] jotta myös harvemmin asutuilla alueilla lapset pääsevät aidosti harrastamaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Elomaa.

Punkt i protokollet PR 87/2022 rd

18.40 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Tämän nuorisolain osalta tartun kiinni nuorten harrastamiseen. Jokaisella nuorella tulisi olla ainakin yksi mieluisa harrastus, oli se sitten liikuntaa tai vaikkapa taidetta.

Nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet hälyttävää tahtia. Mielekäs harrastus on puolestaan omiaan ennalta ehkäisemään näitä haittoja. Tämä on yksi lisäperuste todella panostaa nuorten harrastamiseen.

Tällä hetkellä lasten ja nuorten harrastukset maksavat liikaa. Toki on olemassa edullisempiakin harrastusvaihtoehtoja, mutta toisaalta taas muun muassa tiettyjen urheilulajien kustannukset ovat karanneet jo keskiluokallekin liian kalliiksi. Isossa kuvassa olisi tärkeää saada harrastamisen hintalappua laskettua. Tämän merkitys korostuu erityisesti näin vaikeina aikoina, kun elämisen välttämättömät menot kallistuvat hurjaa vauhtia.

Harrastamisen Suomen malli on kannatettava asia. Erityisesti koulupäivän jälkeen tapahtuvan harrastustoiminnan järjestämiseen on panostettava. Se tarjoaa itse harrastustoiminnan lisäksi mielekästä ja järkevää tekemistä nuorille, esimerkiksi ennen kuin vanhemmat palaavat töistä. Nyt on vain varmistettava, että siellä ruohonjuuritasolla eli kuntakentällä on oikeasti riittävät resurssit käytettävissä nuorten harrastustoiminnan lisäämiseen. Vaikka valtion ja kuntien taloustilanne on heikko, on tästä investoinnista pidettävä kiinni. Siitä ei saa tinkiä, sillä se maksaa itsensä varmasti takaisin pitkällä tähtäimellä.

Ennaltaehkäisy ylipäättään ongelmien välttämiseksi on kustannustehokasta, järkevää ja inhimillisesti katsoen mitä kannattavinta toimintaa, kun mietimme esimerkiksi fyysistä ja henkistä hyvinvointia ja sairauksien ehkäisyä. Ei ole olemassa ”vain”, että ”se on nyt vain liikuntaa” tai ”vain kulttuuria”. Ehkä ymmärtäisimme niiden tärkeyden, jos ne poistettaisiin elämästämme kokonaan. Niitten arvo nousisi varmasti.

Hienoa, että meillä on ministeri Honkonen paikalla, ja esittäisinkin kysymyksen ministerille: miten saataisiin sellainen asia läpi, että koko eduskunta ja kaikki kansanedustajat ymmärtäisivät tämän liikunnan ja kulttuurin merkityksen, koska se on huipputärkeää? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Autto.

18.43 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa puhui hyvin tässä, ja uskon, että ainakin kaikki me täällä salissa ymmärrämme todella tämän liikunnan ja kulttuurin merkityksen lasten ja nuorten hyvinvoinnille, ja koko kansakunnalle tietysti. Sieltä lapsista ja nuoristahan sitten varttuu niitä tulevia aikuisia viemään tätä yhteiskuntaa vuorolaan eteenpäin.

Tässä on käytetty niin hyviä puheenvuoroja harrastusmahdollisuuksien tärkeydestä, että en lähde niitä toistamaan, mutta oikeastaan sen näkökulman toisin tähän, kun tällä lakimuutoksellakin käsitellään valtionapukelpoisuuksia ja -perusteita ja sitä tekniikkaa, että kaiken kaikkiaan olisi todella tärkeää, että esimerkiksi liikuntajärjestöissä pystyttäisiin valtionavun perusteissakin jo suuntaamaan sitä rahaa nimenomaan siihen käytännön harrastustoiminnan edistämiseen ja mahdollisimman vähän suuntaamaan rahaa sitten hallintoon, joka pystytään järjestämään taatusti tehokkaammin kuin mitä monet liitot ja järjestöt nykyisellään tekevät. Tämä on sellainen urheilujärjestöissä oleva käytännön kysymys, mikä nousee jatkuvasti tuolla kentällä esiin, että miten ne aivan siihen harrastustoimintaan tulevat rahat lopulta jäävät niin pieniksi suhteessa liittojen saamiin isoihinkin avustuksiin.

Punkt i protokollet PR 87/2022 rd

Kaiken kaikkiaan on todella tärkeää, että nuorisotyötä olemme tällä tavalla tukemassa ja näitä lakimuutoksia tekemässä. Kiitos siitä ministerille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Savola.

18.45 Mikko Savola kesk: Arvoisa puhemies! Nuorten pahoinvointi on kyllä asia, mihin pitää pystyä puuttumaan. Tämä koronapandemia, joka oli, entisestään kärjisti yksinäisyyttä ja mielenterveysongelmia ja toi kaiken kaikkiaan paljon pahoinvointia. Kaikki se työ, mitä pystytään tekemään, jotta meidän nuoriso voisi paremmin, on meille kyllä erittäin suuri sijoitus sitten taas tulevaisuuteen, siihen tulevaisuuteen, missä meillä löytyy ne tulevaisuuden tekijät, työvoima ja niin edelleen. Tähän pitää kyllä kaikki satsaukset tehdä, ja uskon, että myöskin tämän nuorisolain kautta siihen pystytään vastaamaan.

Tämä harrastamisen Suomen malli, se, että käytännössä ilmaiseksi pystytään joku harrastus nuorille tarjoamaan, korostuu näinä aikoina erityisen paljon. Nyt kun kustannukset nousevat — täällä salissa on koko iltapäivä puhuttu, kuinka sähkölaskujen hinnat nousevat ja kuinka perheillä tulee olemaan tiukempaa — niin kyllä siinä vaan herkästi käy niin, että jos vähävaraisella perheellä hädin tuskin rahat riittävät siihen sähkölaskuun ja jostain pitää karsia, niin se voi löytyä niistä kalliista harrastuksista, tai ylipäätään harrastuksista, joista joudutaan maksamaan. Minä uskon, että tämän mallin avulla me kyllä pystytään takaamaan, että lapsilla on mielekästä tekemistä myös sen koulupäivän lisäksi ja löydetään niitä tapoja harrastaa.

Tämä on hyvä esitys, ja vielä kun saadaan tämä jalkautettua tuonne kuntiin, niin että siellä, kuten edustaja Elomaa mainitsi, löytyvät ne resurssit ja osaaminen ja halu tämän puolesta toimia. Meidän kaikkien, jotka ollaan myös kuntapäätäjänä, pitää omalta osaltamme toimia myöskin sillä puolella.

Herra puhemies, oikeastaan ministeriltä haluaisin kysyä: Demokratiakasvatus on olennainen osa tätä nuorisolakia. Se on asia, mitä pitää vaalia. Me ollaan nähty nyt maailmalta erittäin vakavia esimerkkejä siitä, että sananvapautta ei sallita ja demokratiakasvatusta ei ole tai se on hyvin yhdenmallista. Kuinka tämä laki tulee nyt varmistamaan, että demokratiakasvatus, sananvapaus ja poliittisten nuorisojärjestöjen toiminta tullaan turvaamaan ja rahoittamaan? On äärimmäisen arvokasta, että meillä nuoria osallistetaan, niin että meillä on päättäjiä myöskin tulevana vuosina ja vuosikymmeninä, niitä, jotka ovat näistä yhteisistä asioista kiinnostuneita, ja niitä, jotka haluavat yhteiskuntaa olla jatkossakin kehittämässä. Kuinka tämä laki tähän vastaa, ja kuinka ministeri omilla toimillaan edistää sitä, että meillä demokratiakasvatus on voimissaan tässä maassa? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Asell.

18.48 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Olemme tässä viimeiset vuodet olleet aikamoi-
sessa kriisien ketjussa. Korona pysäytti yhteiskunnat globaalisti monilta osin, ja ei olla vielä siitä selvitty, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan ja Euroopassa muutti koko Euroopan turvallisuusjärjestystä. Nyt energiakriisi tuo lisää haasteita tulevalle talvelle. Siis maamme hallituksella on todellakin ollut kädet täynnä erittäin vaikeita asioita. Siksi pitää aidosti ihmetellä sitä kykyä, jolla eri ministeriöissä on töitä tehty Marinin hallituksen johdolla, koska näistä vaikeista ajoista huolimatta myös hallituksen ohjelmaa on kyetty viemään eteen-

Punkt i protokollet PR 87/2022 rd

päin koko tämän ajan ja hallitusohjelman tavoitteista on pidetty kiinni, kuten muun muassa tässä nuorisolain parantamisessa, joka nyt on tässä lähetekeskustelussa.

Tämä nuorisolain muutos kuuluu siihen pitkään sarjaan toimenpiteitä, joita on lasten ja nuorten tulevaisuuden parantamiseksi tehty tällä kaudella, aina siitä isoimmasta koulutusuudistuksesta elikkä oppivelvollisuuden laajentamisesta niihin moniin parannuksiin, joita esimerkiksi varhaiskasvatukseen ja lapsiperhearkeen on tehty. Nyt parannetaan nuorisolakia niin, että harrastamisen Suomen mallia voidaan edelleen kehittää ja laajentaa kuntiin ja myös vakiinnuttaa se kunnissa. Tavoite on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen.

Meillä ovat tutkitusti lapset ja nuoret olleet kovilla jo pelkästään näiden kriisien takia, mutta myös jo ennen sitä. Kyselytutkimuksissa tuli esille, että jopa 20 prosenttia nuorista koululaisista koki mielenterveyden ongelmia, ja se on iso luku. Näihin vaikuttavat tietysti monet asiat, mutta erittäin tärkeää on, millainen on se koulun arki, että sitä parannetaan, koulutuspolkuun panostetaan, oppilashuoltoa vahvistetaan. Näinhän tällä kaudella on tehty, ja sitä pitää jatkaa myös tulevilla kaudella.

Hyvinvoinnin edistämiseksi on tehtävä töitä edelleen. Hyvinvointia siis lisää erityisesti mahdollisuus harrastaa, ja siksi on tärkeää vakiinnuttaa tämä harrastamisen Suomen malli, jotta kaikki lapset tasa-arvoisesti pääsevät maksuttomaan liikunta- tai muuhun kulttuuriharrastukseen koulupäivän aikana. Se tuo sisältöä koulupäivään, sisältöä elämään, yhdistää lapsia, lisää yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja vähentää syrjäytymistä.

Arvoisa puhemies! Tässä nuorisolain muutosehdotuksessa keskeistä on harrastamisen Suomen mallin säädöspohjan kehittäminen. Nykyinen nuorisolaki tuli voimaan vuoden 2017 alusta. Lain soveltamisesta on nyt kertynyt kokemuksia viiden vuoden ajalta. Nuorisolaki on osoittautunut kokonaisuutena selkeäksi ja toimivaksi, lukuun ottamatta eräitä yhteisöjen valtionapukelpoisuutta ja avustusprosessia koskevia säännöksiä, joita on ollut tarpeen tarkistaa ja joihin tämä esitys vastaa.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit kannattavat esityksiä, jotka lisäävät lasten ja nuorten hyvinvointia. Tämä on niistä jälleen yksi. Edistämme sitä, että jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan harrastus koulupäivän yhteydessä. Tavoitteena on juurruttaa harrastamisen Suomen malli pysyväksi toimintatavaksi kunnissa. Tämä on ollut meillä jo sivistysvaliokunnassa käsittelyssä, ja käsittely jatkuu ja kuulemme asian tiimoilta asiantuntijoita. Asia etenee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Kosonen.

18.51 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskityn omassa puheenvuorossani tämän nuorisolain osaan harrastamisen Suomen mallista:

Meillä oli silloin hallituskauden alussa hallitusohjelmaneuvoittelussa iso tavoite keskustalla saada tämä harrastamisen Suomen malli läpi ja luotua. Näkökulmana oli nimenomaan se, että jokainen lapsi ja nuori Suomessa ansaitsee harrastuksen, ja käteväntä se olisi perheen toimivuuden ja aikataulujen kannalta saada sinne koulupäivän yhteyteen, myös siksi, että siellä kaikki suomalaiset lapset ja nuoret ovat, koulussa, aina iltapäivisin. Usein moni lapsi ja nuori voi olla hyvin yksinäinenkin koulupäivän jälkeen, ja siihen kohtaan juurikin harrastukset hyvin osuvat, jotta sitten taas illalla voidaan olla vanhempienkin kanssa yhdessä kotona. Tämä tavoite saatiin pilottien kautta käyntiin, ja nyt olen todella iloinen siitä, että ollaan vakiinnuttamisvaiheessa, niin kuin tavoitteena olikin.

Punkt i protokollet PR 87/2022 rd

Pääasiana lapsilla ja nuorilla tässä mallissa on se, että he tulevat kokemaan yhteisöllisyyden kokemuksia näiden erilaisten kulttuuri- tai liikuntaharrastusten kautta, iloa ja riemua ja onnistumisen kokemuksia. Olennaista on ollut todella se, että lapset ja nuoret ovat saaneet itse valita ja pyytää ja toivoa erilaisia harrastuksia, ja mieluista ovatkin olleet esimerkiksi parkour, leivonta, valokuvaus, kuvataide, pelisuunnittelu. Eli on tärkeätä, että heiltä itseltään on kysytty, koska ehkä me aikuiset emme niinkään osaa sanoa, mikä heille on mieluisinta ja parasta. Tämä on myös toteutunut.

Oleellista tämän mallin toteutumiseen on nimenomaan se kuntakohtainen toteuttaminen, se, että henkilökunta sitoutuu tähän ja ne liikunta- ja kulttuurialan ammattilaiset tulevat kouluihin tekemään niitä toimintoja ja pitämään niitä tunteja, ohjaamaan harrastuksia. Tässä on sitten luotu alueilla erilaisia malleja siitä, ja ainakin itse tiedän omien lasteni kautta Savonlinnasta, että hyvin on onnistuttu ja hyvin on saatu toimijoita mukaan.

Hirmu tärkeitä puheenvuoroja täällä on ollut esimerkiksi liikunnan merkityksestä hyvinvoinnille lapsilla ja nuorilla, ja kyllä olen sitä mieltä vahvasti, että liikuntaharrastuksessa on äärimmäisen tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että se todella tuottaa sitä iloa ja riemua lapsille ja nuorille. Silloin ammattimainen ohjaus ja ilonpito siinä tekemisessä on todella tärkeää. Siitä voi sitten syntyä vähän vakavampikin harrastus sen jälkeen, intohimo, kun on löytynyt se riemu ja ilo. — Kiitos ministerille, että on viety eteenpäin tätä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Nyt ministeri Honkonen, olkaa hyvä.

18.55 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajille erittäin hyvästä ja monipuolisesta keskustelusta. Todellakin hienoa kuulla, kuinka eduskunnassa yhdytään näihin nuorisolain tavoitteisiin ja ennen kaikkea siihen, että harrastamisen Suomen mallin tulokset ja tavoitteet ovat oikeat ja sillä tähdätään lasten ja nuorten entistä parempaan hyvinvointiin. Oli hieno kuulla, kuinka näitä kiitoksia tälle kokeilulle ja nyt sille, että tämä lainsäädännöllä säädetään, tässä kosolti tuli.

Kuten keskustelun aikana kuulumme, nämä harrastamisen Suomen mallin hyvät puolet liittyvät nimenomaan siihen, että tämä tavoittaa koko ikäluokan peruskoulun kautta, siihen, että tätä paikallisesti voidaan niihin paikallisiin olosuhteisiin soveltaa, ja kuten tässä edustaja Kosonen totesi, joka itsekin on tämän hankkeen syntyyn vahvasti vaikuttanut, että lapset ja nuoret itse pääsevät vaikuttamaan siihen, minkälaisia harrastuksia heillä on maksutta valittavana.

Tässä käytettiin todella hyviä puheenvuoroja siitä haasteesta, mitä eriarvoistuminen aiheuttaa. Eli tietyt lapset tietyistä perheistä eivät ole ollenkaan aktiivisia, eivät osallistu ja jäävät osattomiksi, ja taas tietty osa lapsista harrastaa todella paljon — ehkä jopa vähän liikaakin, jos näin voi sanoa — ja ovat todella aktiivisia ja pärjäävät koulussa ja näin pois päin. Nämä ongelmat tahtovat kasautua, ja senpä takia nyt onkin käynnistetty arvio- ja tutkimushanke siitä, kuinka tämä harrastamisen Suomen malli toimii ja kuinka hyvin se tavoittaa ennen kaikkea ne nuoret ja lapset, jotka eivät harrasta ennestään mitään ja jotka ovat kaikista eniten osattomia tästä yhteisöllisyydestä ja niistä hyvistä puolista, mitä niin kulttuuri- kuin liikuntaharrastukset ynnä muut voivat tuoda.

Tässä edustaja Elomaa omassa puheenvuorossaan kysyi, kuinka saataisiin kaikki ymmärtämään liikunnan ja kulttuurin merkitys. Luulen, että tämä korona-aika, kun oltiin vielä kulttuuriharrastuksia, jouduttiin niistä luopumaan vähäksi aikaa ja joukkuelajeja ei pystynyt harrastamaan, opetti meitä kaikkia vakavasti siitä, mikä merkitys oikeasti kulttuuril-

Punkt i protokollet PR 87/2022 rd

la ja liikunnalla meidän kaikkien hyvinvoinnille on. Sitä ei voi pelkästään yksin liikunnan harrastamisella korvata, vaikka sekin totta kai on kansanterveyden ja meidän kaikkien terveyden ja jaksamisen kannalta tärkeä asia.

Meillähan on hyviä malleja. Esimerkiksi Jääkiekkoliitto tekee todella hyvää työtä siinä, että he liiketoiminnastaan syntyneitä voittoja kohdentavat lapsille, kun nimenomaan siinä lajissa ne harrastamisen maksut ovat ehkä vieläpä muitakin korkeammat. Muitakin tällaisia vastaavia malleja on, ja näitä on syytä mielestäni entisestään kehittää, jotta mahdollisimman moni lapsi ja nuori voisi päästä liikuntaharrastusten pariin huolimatta siitä, mikä se perheen ja huoltajien taloudellinen kantokyky on.

Edustaja Savola kysyi demokratiakasvatuksesta ja nuorisojärjestöjen rahoituksesta. Todellakin rahoituspäätökset tehdään aina erikseen. Mutta itse pidän erittäin tärkeänä sitä, että meillä on järjestöjä, jotka eri tavalla kasvattavat aktiiviseen kansalaisuuteen, tarjoavat nuorille mahdollisuuksia yhteisöllisyyteen ja mahdollisuuden oppia niitä vaikuttamisen taitoja. Poliittiset nuorisojärjestöt on todella tärkeitä. Niistä aika monella meistä on kokemuksia. Sitten on, totta kai, monia muita kansalaisjärjestöjä, joissa myös opitaan vaikuttamiseen, ja on tärkeää, että yhä useampi nuori päätyisi näiden toimintaan mukaan.

Totta kai sitten opetussuunnitelmien pohjalta kouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa tätä varsinaista demokratiakasvatusta, kansalaistaitoja opiskellaan. Yhä tärkeämpi sosiaalisen median ja somemaaailman aikana on medialukutaito ja lähdekritiikin omaksuminen, koska se, että on oikeaa tietoa, on tietenkin aivan keskeinen lähtökohta sille, että pystyy vaikuttamaan asioihin.

Vielä tästä vaikuttavuudesta, johon viitattiin useassa puheenvuorossa: totta kai rahoituspäätösten kriteeristössä nykyäänkin jo toiminnan vaikuttavuus on aivan keskeisessä asemassa.

Yhtä kaikki voisin tähän loppuun vielä sen todeta, että tässä harrastamisen Suomen mallissa on saatu hyviä tuloksia. On tärkeää, että sitä arvioinnin pohjalta seuraavalla vaalikaudella kehitetään ja tarvittaessa muokataan, mutta uskallan väittää, että tämä on tämän hallituskauden aikana oppivelvollisuusiän noston ohella tärkeimpiä lasten ja nuorten hyvinvointia ja elämää parantavia uudistuksia. [Mikko Savola: Meillä on asiantunteva ministeri!]

Andre vice talman Juho Eerola: Så där. — Nu, ärade ledamöter, är tyvärr den tid som i det här skedet reserverats för ärendet slut, men jag såg att ledamöterna Viitanen och Kettunen nyss ännu fanns på talarlistan. Jag kan fortsätta den här debatten och det här temat ännu efter de övriga ärendena på dagordningen, om ni nu ännu anmäler er till talarlistan. De verkar inte anmäla sig, så debatten är... [Kyllä minä yritän, mutta ei onnistu!] — Nå nu.

Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under detta plenum efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 19.01.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 19.53.

Punkt i protokollet PR 87/2022 rd

Andre vice talman Juho Eerola: Nu fortsätter behandlingen av ärende 6 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum. — Ledamot Hopsu.

19.53 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos, että puheenvuoron ehti vielä varata. Vähän kesäterässä vielä tämä, mikä nappi toimii milloinkin. — Käsittelyssä on nuorisolaki, ja siinä halutaan varmistaa harrastamisen Suomen mallin jatkuvuus ja käsitellään myös siihen liittyvien valtionavustusten myöntämistä. Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus ennen tai jälkeen koulupäivän. Jokaisen lapsen ja nuoren tulee saada harrastaa nimenomaan sellaista harrastusta, josta he itse pitävät. Harrastukset tarjoavat oppimisen ja onnistumisen kokemuksia ja ryhmän, johon kuuluu.

Harrastamisen mahdollisuudet voivat vaihdella merkittävästi erilaisista taustoista tulevien lasten ja nuorten välillä, joten on tärkeää, että lainsäädännön tasolle vakiinnutetaan malli, jolla tuetaan harrastusten järjestämistä ja kaikkien pääsyä mukaan. Mallin vaikuttavuutta tulee seurata ja mallia yhä kehittää. Tällä hetkellä kunnat ovat järjestäneet mahdollisuuksia pääasiassa niin, että se suosii lyhytkestoista harrastamista ja usein uhkaa luoda niin sanottuja A- ja B-luokan harrastuksia. Kun tavoitteena on nimenomaan ollut lasten ja nuorten integraatio, uusien ystävien ja uusien viiteryhmiä löytäminen, mahdollisuus menestyä ja toimia ehkä eri porukassa kuin koulupäivän aikana, tulee tätä harrastusten mallin toteutusta todella harkita näiden tavoitteiden onnistumisen näkökulmasta.

Ajatus ei ole toteuttaa harrastusten mallia ainoastaan koulun kerhoina ja siten sitten varakkaampien lasten harrastaa erikseen kalliimmissa jalkapalloseuroissa tai musiikkiopistoissa. Ajatus on nimenomaan, että kaikilla mallin kautta olisi pääsy näihin erilaisiin harrastusmuotoihin, mihin sitten kullakin innostusta on. Harrastamisen Suomen malliin tulee saada paljon nykyistä toteutusta vahvemmin mukaan kaikenlainen harrastaminen taiteen perusopetuksesta järjestötoimintaan ja liikunnasta kättentöihin, lasten ja nuorten toiveita kuunnellen. Esimerkiksi tuoreimman nuorisobarometrin tulokset näyttävät, että ilmastokysymyksistä huolestuneet nuoret toivovat harrastusten ja vapaa-ajan kautta ympäristökasvatukseen pääsyä.

Meillä on myös paljon hyviä esimerkkejä onnistuneesta, kiitetystä harrastamisen mallin toteutuksesta. Yksi näistä tulee Porista, jossa malli tunnetaan Harrastushybridi-nimellä. Siinä yhdistetään taidetta, liikuntaa ja tiedettä harrastusryhmien toiminnassa, ja kokonaisuudet on suunniteltu lasten ja nuorten toiveita kartoittaneen harrastuskyselyn mukaan.

On tärkeää, että harrastamisen Suomen mallin jatkokehittämisessä huomioidaan kaikenlaisten harrastusten pääsy tarjontaan mukaan ja ehkäistään harrastusten eriytymistä.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till kulturutskottet.